

תורה שבעל-פה

משנה (ב')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40	נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	20	<u>נקודות</u>
סה"כ	—			100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: ביכורים או שבת.

ענה על ארבע השאלות הקשורות למסכת שבחרת.

מסכת ביכורים — פרק א', משניות ו', ז', י'

ר"ע מברטנורה

יבש המעין.

שהלילין חי וגלל ממנו: ונקצץ האילן. והוא שיבש ונקלץ קודם שהפריש זיכורים, אבל אם הפריש קודם, הואיל ונאלץ לקריאה ונדחו, ירצבו: ר' יהודה אומר מביא וקורא. כיון שהקרקע קיים לא חייש לאילן. ואין הלכה כר' יהודה: מן החג ועד חנוכה מביא ואינו קורא. דכתיב צפרשה זיכורים (דברים כו) ושמחת בכל הטוב, אין קריאה אלא בזמן שמחה, מעשרת ועד החג שאלם מלקט חבולתו ופירותיו ושמה בהם. ומהחג ואילך אע"פ שהרבה פירות נלקטים עד חנוכה, מכל מקום שמחת חוהה שנה כבר נגמרה בחג, הלכך מביא ואינו קורא. ומחנכה ואילך אינו מביא כלל דכתיב (שם) אשר תביא מארצך, כל זמן שמנויין בארץ, ועד חנוכה הן מנויין: ר' יהודה אומר מביא וקורא. ללא דריש ושמחת בזמן שמחה. ואין הלכה כר' יהודה: ג' והשני מאותו המין אינו מביא. הקונה את השדה אינו מביא זיכוריו מאותה שדה מאותו המין שהביא המוכר, דכתיב (שם) הגדתי היום, פסע אחת מגיד ואינו מגיד שתי פעמים (י): רבי יהודה אומר אף מאותו המין מביא וקורא. דהא דאמרן פסע אחת מגיד ואינו מגיד שתי פעמים, הני מילי בחדש אחד, אבל בשני בני חדש מגיד וחוזר ומגיד. ואין הלכה כר' יהודה:

ו ... יבש המעין, נקצץ האילן, מביא ואינו קורא. רבי יהודה אומר, מביא וקורא. מעצרת ועד החג, מביא וקורא. מן החג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא. רבי יהודה בן ברתרא אומר, מביא וקורא: ז' הפריש בפוריו ומכר שדהו, מביא ואינו קורא (ס). והשני, מאותו המין אינו מביא. ממין אחר, מביא וקורא. רבי יהודה אומר, אף מאותו המין מביא וקורא:

י ואילו מביאין וקורין, מן העצרת ועד החג, משבעת המינים, מפרות שבהרים, מתמרות שבצמקים, ומזיתי שמן, מעבר הירדן. רבי יוסי הגלילי אומר, אין מביאין בפורים מעבר הירדן, שאינה ארץ זבת חלב ודבש:

י הכי גרסין מפירות שבהרים ומתמרות שבעמקים ומזיתי שמן מעבר הירדן ר' יוסי הגלילי אומר אין מביאין בפורים מעבר הירדן שאינה ארץ זבת חלב ודבש. והכי פירוש, פירות שבהרים הם מוטעמים יותר מפירות שבצמקים, הלכך מביאים זיכורים מפירות שבהרים. אבל החמרים הם הפך מזה, שהחמרים שבצמקים הם יותר מלאים מדבש, והנלה מהחמרים הוא הדבש שבהם, שהרי החורה קראה לחמרים דבש, הלכך מביאין זיכורים מתמרות שבצמקים ולא משל הרים: ומזיתי שמן. מזיחים העושים שמן: מעבר הירדן. מפירות של עבר הירדן נמי מביאים זיכורים אע"פ שאינה ארץ זבת חלב ודבש, שכיון שנתנה הקב"ה לישראל, קרינא בה פרי האדמה אשר נתנה לי. ופליג ר' יוסי הגלילי ואמר אין מביאין זיכורים מעבר הירדן. ואין הלכה כר' יוסי הגלילי:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה – 10 נקודות).

1. "יבש המעיין, נקצץ האילן, מביא ואינו קורא. רבי יהודה אומר: מביא וקורא".
 - א. מהי הקריאה שהמשנה עוסקת בה, ומהו התוכן של קריאה זו? (4 נקודות)
 - ב. (1) אם הפריש ביכורים קודם שִׁבֵּשׁ המעיין, מהו הדין לדעת תנא קמא? נמק.
(2) אם הפריש ביכורים לאחר שִׁבֵּשׁ המעיין, מהו הדין לדעת רבי יהודה? נמק.
(6 נקודות)
2. א. "מעצרת ועד החג, מביא וקורא".

מדוע דווקא בזמן זה "מביא וקורא"? בתשובתך הסבר מהי "עצרת" ומהו "החג".
(6 נקודות)

ב. "מן החג ועד חנוכה, מביא ואינו קורא".
הסבר מדוע בזמן זה "מביא", ומדוע "אינו קורא". (4 נקודות)
3. א. "והשני, מאותו המין אינו מביא. ממין אחר, מביא וקורא".

כתוב מיהו "השני", ולפי דעת תנא קמא – באיזה מצב "השני" אינו מביא,
ומדוע אינו מביא. (7 נקודות)

ב. "רבי יהודה אומר: אף מאותו המין מביא וקורא".
נמק את דעת רבי יהודה. (3 נקודות)
4. א. הסבר מדוע מביאים ביכורים דווקא "מפירות שבהרים" ו"מתמרות שבעמקים". (4 נקודות)

ב. תנא קמא ורבי יוסי הגלילי נחלקו בעניין הבאת ביכורים מעבר הירדן.
מהו הטעם של כל אחד מן הצדדים במחלוקת? (6 נקודות)

מסכת שבת — פרק ז', משניות א'–ב'

פרק ז כָּלֵל גָּדוֹל אָמְרוּ בַשָּׁבֶת,

כָּל הַשּׁוֹכֵחַ עֵקֶר שֶׁבֶת וְעֵשָׂה

מְלָאכֹת הַרְבֵּה בַשָּׁבֶתוֹת הַרְבֵּה,

אֵינוֹ חֵיב אֶלָּא חֲטָאת אָחַת. הַיּוֹדֵעַ

ר"ע מברטנורה

פרק ז כלל גדול. השוכח עיקר שבת. כקצור אין שבת בחורה, עקר שבת וְעֵשָׂה מְלָאכֹת הַרְבֵּה בַשָּׁבֶתוֹת הַרְבֵּה, חֵיב עַל כָּל שֶׁבֶת וְשֶׁבֶת.

ואע"ג דמטיקרא שמע ועכשיו שכתו: אינו חייב אלא חטאת אחת על כל השבחות שחילל, דכולה שנגה חדא היא, דכתיב (שמות נא) את שבחותי השמורו, ומשמע שמירה אחת לשבחות הרבה (א): היודע עיקר שבת. שיש שבת בחורה ונאסרו צו מלאכות: ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה. ע"י שנגה שבת, שאינו יודע ששבת היום: חייב על כל שבת ושבת חטאת אחת. ועל זה נאמר (שם) ושמרו בני ישראל את השבת, דמשמע שמירה לכל שבת ושבת, כלומר שמייב חטאת על כל שבת ושבת, ואע"פ שלא נודע לו כינתיים והעלם אחת היא, אמרינן ימים שבינתיים הוי"ו ידועה, שאי אפשר שלא שמע כינתיים שאותו היום שבת היה אלא שלא נזכר במלאכות שטעה בו, הלכך כל שבת ושבת שנגה אחת היא:

ב הזורע והתורש. הא דלא תנא הכורש ברישא והדר הזורע כדרך כל הארץ, לא שמועין שאם היה קרקע קשה ומרעו וזרעו ואחר כך חזר ומרעו ממייב אחרישה שניה משום חורש: הקוצר. בזרעיה והמלקט באילנות, חייב משום קולר: המעמר. אוקף זרעים חלשים ולזכרם אל מקום אחד: והזורע ברחם לרומ: הבורר פקולת בידי או בכזרה: והמרקד בנפה. ואע"ג דהכי כולחו חדא כינהו דלהפריש

פקולת מחוץ אוכל נעשו שלשון, משום דשלשון הו' במשכן אע"ג דדמי להדי חשיב להו כל חדא באנפי נפשה. אי נמי, לפי שאין צבת אחת אלא זה אחר זה: האופה, לא הויא במשכן דאין אפייה אלא בפת

ב יָאֲבוֹת מְלָאכֹת אֲרֻבָּעִים

חֹסֶר אָחַת^(ג), הַזֹּרֵעַ, הַחוֹרֵשׁ, הַקּוֹצֵר, וְהַמְעַמֵּר.

הַדֹּשׁ, וְהַזֹּרֶה. הַבוֹרֵר, הַטּוֹחֵן, וְהַמְרַקֵּד, וְהַקֹּשֶׁשׁ,

וְהַאֹפֶה. הַגּוֹזֵז אֶת הַצֶּמֶר, הַמְגַלֵּנוֹ,

וְהַמְנַפֵּצוֹ, וְהַצּוֹבְעוֹ, וְהַטּוֹוֶה,

וְהַמְסִיף, וְהַעוֹשֶׂה שְׁנֵי בְּתֵי גִירִין,

וְהַאֲרִיג שְׁנֵי חוּטִין, וְהַפּוֹצֵעַ שְׁנֵי

חוּטִין. הַקּוֹשֵׁר, וְהַמְתִּיר, וְהַתּוֹפֵר

שְׁתֵּי תַּפְרִיּוֹת. הַקּוֹרֵעַ עַל מִנֵּת

תְּתוּפּוֹר שְׁתֵּי תַּפְרִיּוֹת.

חוטי הערב מעל השתי או השתי מעל הערב, לזרז אריגה: והקושר והמתיר. שכן צדי חלוץ שממנו עושין הסכלת קושרין ומחירין, שפעמים לרדף לטול חוטין מרשה זו להוסיף על זו ומחיר בכלן וקושר כאן (ז): ותופר וקורע. נמי הוי בידיעות, שכן יריעה שאכלה עש ונקבה זה נקב קטן ועגול לרדף לקרוע למטה ולמעלה את הנקב שלא חסה החפירה עשויה קמטיו קמטין: והתופר שתי תפירות. והוא שקשן. דאי לא קשן לא קיימי. ומחייב תרחי, משום קושר ומשום תופר:

- אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה – 10 נקודות).
5. "כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה, אינו חייב אלא חטאת אחת".
- א. הסבר מהו "עיקר שבת". (4 נקודות)
- ב. כתוב מדוע "השוכח עיקר שבת" חייב חטאת אחת בלבד אף ש"עשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה", והסבר את הלימוד של דין זה מפסוק. (6 נקודות)
6. "היודע עיקר שבת... חייב על כל שבת ושבת".
- א. הסבר מה ידע אדם זה, ומה לא ידע. (5 נקודות)
- ב. הסבר מדוע לא יביא אדם זה חטאת אחת על כל השבתות שחילל. (5 נקודות)
7. א. "הזורע והחורש".
- בדברי רע"ב מובאת שאלה שעניינה סדר המלאכות האלה במשנה, ומובאת תשובה על השאלה.
- הסבר את השאלה ואת התשובה שבדברי רע"ב. (5 נקודות)
- ב. "והזורע, הבורר... והמרקד".
- (1) כתוב את המכנה המשותף למלאכות האלה: הזורה, הבורר והמרקד.
- (2) מדוע נמנו שלוש המלאכות האלה במשנה אף על פי שיש להן מכנה משותף? כתוב הסבר אחד.
- (5 נקודות)
8. א. "האופה".
- בדברי רע"ב מובאת שאלה שעניינה הכללת מלאכה זו ברשימת ל"ט המלאכות, ומובאת תשובה על השאלה.
- הסבר את השאלה ואת התשובה שבדברי רע"ב. (5 נקודות)
- ב. "והתופר שתי תפירות".
- מה הן המלאכות שאדם זה חייב בהן? הסבר את טעם החיוב. (5 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: "תקיעת שופר" או "מידות ודרך ארץ".

ענה על ארבע השאלות הקשורות לנושא שבחרת.

תקיעת שופר (על פי מסכת ראש השנה)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. "שופר של ראש השנה... ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות, ובין בדבר שהוא משום לא תעשה".

א. כתוב דוגמה אחת לחיתוך בכלי שאסור משום שבות, והסבר מדוע חיתוך בכלי זה אסור משום שבות. (5 נקודות)

ב. כתוב דוגמה אחת לחיתוך בכלי שאסור משום לא תעשה, והסבר מדוע חיתוך בכלי זה אסור משום לא תעשה. (5 נקודות)

10. א. "אין מעכבין את התינוקות מלתקוע".

באילו תינוקות מדובר, ומהי הסיבה שהתירו לתינוקות אלה לתקוע בשופר אפילו בשבת? (5 נקודות)

ב. "אבל מתעסקין עמהן עד שיִלְמֻדוּ".

מדוע לא חוששים שמא מלמד התינוקות יעביר את השופר בשבת ארבע אמות ברשות הרבים? (5 נקודות)

11. א. "סדר תקיעות, שלוש, של שלוש שלוש".

לפי דברי המשנה האלה, כמה תקיעות וכמה תרועות יש לתקוע בראש השנה? (5 נקודות)

ב. "שיעור תרועה כשלוש יבבות".

כתוב שני הסברים למשפט זה. (5 נקודות)

12. "תקע בראשונה, ומשך בשנייה כשתיים".

א. הסבר בלשונך את מעשיו של תוקע זה. (5 נקודות)

ב. מהו הדין במקרה זה, ומדוע? (5 נקודות)

מידות ודרך ארץ (על פי מסכת אבות)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. "רבי אומר: איזוהי דרך ישרה שיבֹר לו האדם, כל שהיא תפארת לעוֹשֶׂיהָ ותפארת לו מן האדם".

א. הסבר את המילים המודגשות בקו. (4 נקודות)

ב. הסבר מהי "הדרך הישרה", וכתוב דוגמה הממחישה כי דרך זו היא "תפארת לעושה

ותפארת לו מן האדם". (6 נקודות)

14. א. "והווי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה".

מהו "הפסד מצווה", ומה האדם צריך לחשב? (5 נקודות)

ב. "והווי מחשב... שכר עֲבֵרָה כנגד הפסדה".

מהו "שכר עֲבֵרָה", ומה האדם צריך לחשב? (5 נקודות)

15. א. "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון".

הסבר את הביטוי "דרך ארץ", וכתוב מדוע "גיעת שניהם משכחת עוון". (5 נקודות)

ב. "כל תורה שאין עִמָּה מלאכה, סופה בטלה וגוררת עוון".

הסבר מדוע תורה שאין עִמָּה מלאכה "בטלה וגוררת עוון". (5 נקודות)

16. א. כיצד "העמלים עם הציבור" צריכים לנהוג, וממה עליהם להימנע? (5 נקודות)

ב. "ואתם, מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם".

כתוב הסבר אחד לדברי המשנה האלה. (5 נקודות)

פרק שלישי (20 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. "קב חדש וקב ישן שנשכו זה בזה, רבי ישמעאל אומר: ייטול מן האמצע, וחכמים אוסרים".

הסבר את המקרה המתואר, ונמק את הדעה של רבי ישמעאל או של חכמים.

18. "הכותב שתי אותיות בשני הַעֲלָמוֹת... רבן גמליאל מחייב, וחכמים פוטרין".

הסבר את המקרה המתואר, ונמק את הדעה של רבן גמליאל או של חכמים.

19. האם צריך למחות בידו של נכרי שבכוונתו לכבות דלקה בשבת, והאם צריך למחות בידו של קטן

שבכוונתו לכבות דלקה בשבת? נמק את תשובותיך.

20. לפניך תיאורים של שני מצבים:

גַּד אחד אומר "בשניים בחודש היה המעשה", וגַּד אחד אומר "בשלושה בחודש היה

המעשה" – הדין הוא שעדותם קיימת.

גַּד אחד אומר "בשישה עשר בחודש היה המעשה", וגַּד אחד אומר "בשבעה עשר לחודש היה

המעשה" – הדין הוא שעדותם בטלה.

נמק את ההבדל בין שני הדינים בשני המצבים המתוארים.

21. "הווי קל לראש ונוח לתשחורת".

הסבר את שתי ההנחיות שבמשפט זה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך